

העלון יוצא לעילוי נשמת מזדיאנה נגי'מה בת חנינה לבית וזאן ע"ה, ובעלה מקיקץ כצאני בר רחל ע"ה

בית נאמן

מוצ"ש פרשת ויקרא, ג' באדר ב' התשע"ט

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע בשידור ישיר את שיעורו של מרן שליט"א בערוץ קול ברמה. או ב'קול נאמן': 079-9-367-367 או ב'קול בית נאמן': 079-9270505

נושאי השיעור:
א. ימין ע"פ התורה. ב. צום "תענית אסתר". ג. מתי מכים בהמך? ד. אמירת "ברוך ה' אלקי ישראל". ה. אומרים בעל הנסים: ועשית "עמנו" נסים ונפלאות. ו. מנהג התחפשות. ז. לכבד את התורה גם בפורים. ח. דין פרוז בעיר מוקפת ומוקף בעיר פרוזה. ט. מדיני משלוח מנות ומתנות לאביונים. י. סעודת פורים ושתיית יין.

ישראל ושואגים בהם. לכן צריכים להקדים רפואה למכה, ולהתפלל על קברו של הצדיק הזה, שבזכותו ה' יעזור לעם ישראל שלא יילכו אחרי התוהו, שישמרו על התורה ויכבדו את השבת, ושכל האנשים שרוצים לעשות נגד התורה והשבת יפלו ולא יקומו, ותעלה מעלה מעלה רק הדרך הישרה והנכונה, הדרך של הימין ע"פ התורה.

הפטורים מן התענית

ב. ביום רביעי י"ג באדר "תענית אסתר", והתענית הזאת הכי קלה מכל התעניות. לפי הרמב"ם (פ"ה מהלכות תעניות ה"ה) משמע שהתענית הזאת רק מנהג בעלמא, ורבנו תם טרח למצוא מקור לתענית הזאת מהגמרא (עיין ברא"ש תחילת מסכת מגילה). אבל אין הוכחה מפורשת, אלא שנהגו ישראל בזה. (עיין בספר סנסן ליאיר עמ' ש"ב). לכן לגבי חתן בשבעת ימי המשתה, הריטב"א (סוף תענית) כותב שבשאר התעניות צריך לצום, שנאמר "אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחת" (תהלים קל"ז ו'). ועוד טעמים בזה. אבל בתענית אסתר לכולי עלמא חתן לא צריך לצום, כי זו התענית הכי קלה בתעניות. (עיין חזון עובדיה - פורים עמ' מ"ב). וגם לגבי מעוברות ומניקות, מרן (סימן תקנ"ד ס"ה) פסק שמעוברות ומניקות לא צמות בארבע תעניות, ואילו האשכנזים נוהגים לצום בהם (הרמ"א סימן תקנ"ג ס"א). ובג"ר בא נוהגים להחמיר בזה. (עיין בספר ברית כהונה מערכת התי"ו אות ה'). אבל גם לנוהגים החמיר בזה, בתענית אסתר לכולי עלמא מעוברות ומניקות פטורות מלהתענות.

מניקות ומעוברות שפטורות מהצום

ג. מה זו מניקה? שמניקה בפועל. אם ילדה לפני כמה חודשים והיא לא מניקה, בחודש הראשון פטורה, אבל בשאר החודשים אם יכולה צריכה לצום. למה אמרו שמניקה פטורה מהצום? כי היא חושבת שיכולה לצום אבל החלב שלה מים, "וימס לבב העם ויהי למים" (יהושע ז' ה'), ולא תוכל לצום ולתת לתינוק מים, כי הוא לא יכול לחיות בזה. אבל אם היא לא מניקה בפועל ונותנת לתינוק מטרנה או כל דבר אחר, א"כ היא יכולה לצום. ומוכח מכל האחרונים ככה, שאם היא לא מניקה בפועל צריכה לצום. אבל אם היא לא יכולה, הרי היא כמו כל חולה בעולם, והכל לפי ההרגשה שלה, כי זה לא תלוי בהרגשה של התינוק אלא של עצמה, ואם מרגישה חלשה זה משהו אחר. (עיין בספר סנסן ליאיר חלק השר"ת סימן ה'). מה זו מעוברת? פעם אמרו שעברו שלושה חודשים. פעם רבי עמוס כהן ע"ה (מאשדוד) אמר לי: מה קרה לג'רביאים? בכל דבר ודבר מחמירים. ובמחלוקת מרן והרמ"א, אם הרמ"א מחמיר מחמירים כמותו ואם מרן מחמיר מחמירים כמותו. (אבל לא היו מחמירים במוצאי שבת כדעת רבנו תם). הם חוששים לכל הדעות.

ימין של תורה

א. שבוע טוב ומבורך. עוד מעט הבחירות וכולם גועשים ורועשים ומרעישים, איך אומר רבי יהודה הלוי? "לוחשים ורוחשים מתקושים ומתרעשים" (ראה סדר קדושה למוסף של יום כיפור). הבחירות לפי מה ששמעתי תהינה ביום ט' בניסן (אם לא ישנו את זה), וזה יום פטירת רבי אריה לוינ' זצ"ל, שהיה אדם גדול מאד, צדיק חסיד ועניו שאין כמוהו. (אני זוכר לפני ארבעים שנה ויותר, שהרב עובדיה ע"ה הזכיר אותו בשיעור בישיבת רשב"י, ואמר: אני נחשב כמו הנכד שלו, והוא מכבד אותי לברך אחת משבע ברכות). לכן צריך להתפלל על קברו יום-יומיים לפני הבחירות שלא יעלה השמאל, כי השמאל הזה רשע מרושע, ויכולים להגיע לששים מנדטים עם קולות הערבים. אנחנו רואים כל יום כמה צרות יש לנו מהם. שבוע שעבר זרקו שני טילים, יש שחשבו שזה תרגיל וזה היה טיל באמת, אבל טיל ראשי תיבות "טוב י"י לכל" (תהלים קמ"ה ט'), ושני הטיילים לא עשו כלום, אחד יורט ע"י כיפת הברזל, והשני נפל בים (טיל עם הכולל בגימטריא ים). אבל המחבלים רשעים ומחפשים מתי יש שמחה ליהודים, ולכן עכשיו סמוך לפורים רוצים לעשות לנו צרות. ובזמנו גם הנאצים ימ"ש עשו ככה. כתוב בפסוק "שאנו צורריך בקרב מועדיך שמו אותותם אותות" (שם ע"ד ד'), הם מחפשים את המועדים של

- חזק וברוך (לרבי כפיר ויהונתן פרטוש הי"ו). הפיוט האחרון "חי אני" נפלא, ואין כמוהו בעולם. רבי בוגי סעדון ע"ה היה כ"כ נהנה מהפיוט הזה, וכשהיו שרים אותו לפניו היה כולו מתרגש מזה. הפיוט הזה נכתב בעצם ימי השואה, כאשר היהודים בתונס היו בורחים לבית הקברות (כי הנאצים לא יפציצו שם, מה יש להם להפציץ נפטרים? הם מחפשים רק להרוס בתים על יושביהם רח"ל), והמנוח המחבר רבי אשר מזרחי היה רוכן על גבי קבר, וכותב את השיר הזה. נכדו יעקב עסאל מספר: אני הייתי בידי הסבתא שלי (אשתו של רבי אשר), והוא היה רוכן על קבר וכותב את השיר הזה. הוא כתב את זה בעצם המלחמה, מאיפה הבטחון שיש לך לכתוב "רעה תהיה אחריתי"? אבל אדם צריך להיות כזה, שבשעה שנמצא בצרה יכתוב שיר כאילו כבר יצא מהצרה הזאת. מנא לך? מיונה הנביא שהיה במעי הדגה, וכתוב "ויפתלל יונה אל ה' אלוקי וממעי הדגה, ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני" (יונה ב' ב-ג). וכי הוא כבר ענה אותך? הרי אתה עדיין במעי הדגה. אלא שהוא מאמין שיענה אותו. הנאצים היו בתונס לפחות חצי שנה (ואולי שנה שלימה) (רבי משה חזקוני שליט"א סיפר לי שעבד בתונס אצל הנאצים ימ"ש 11 חודשים. העורך). ומספר ההרוגים שם מעבודות כפייה וכל מיני דברים לא עלה יותר משש מאות איש. וזה בגלל האמונה הפשוטה והתמימה שהיתה שם. הקב"ה אוהב מי שמאמין בו בלי חכמות, לא שמאמין באדם הזה וברבי הזה ובמצביא הזה וכדו', אלא מאמין בו בלבד, "בטחו בה' עדי עד כי ביה ה' צור עולמים" (ישעיה כ"ד ד'). בכח האמונה אדם ינצח את כל העולם כולו.
- בן גוריון נקרא "מיתולוגי", כמו משהו מעל הטבע. כאשר הוא נפטר (בחשון תש"ד) סיפרו שהיה עיתונאי שאמר שאי אפשר לפטפט איתו כי הוא מפחיד, ובן גוריון שמע את זה ואמר לו: בוא תפטט. הוא פחד עוד יותר, וברח משם... אבל הרב אריה לוינ' עם כל העונה שלו, פעם הלך לבן-גוריון ואמר לו: "אני מברך את ראש הממשלה שיפנה את מקומי". התפלא: שאני אפנה את מקומי? אמר לו הרב: כשיבוא המשיח תפנה את מקומך, אמר לו: בשמחה, רק שיבוא... אדם צריך לומר את האמת שלו, ולא לפחד מאיש.
- צריך להחזיק טובה למלאך שדיבר עם בלעם, ואמר לו "כי ירט הדרך לנגדי" (במדבר כ"ב ב'), כי למדנו יירוט מהפסוק הזה. לולי הסיפור של בלק ובלעם לא היינו יודעים מה הדבר הזה.

להקדשות והנצחות : 052-7130552

ה'ר"ת	מוצ"ש	נרות	ה'ר"ת
19:10	18:29	17:16	י-ם
19:07	18:30	17:33	ת"א:
19:06	18:30	17:23	חיפה:
19:07	18:30	17:33	ב"ש:

בית נתן

במעות זכר למחצית השקל מחזקים את בדרך הבית

התקשרו עכשיו:

08-6727523

או בקישורית:

https://yhr.vp4.me/ils

אתה מרגיש את האמונה והבטחון והסוף הטוב בזה. לכן במנחה של יום תענית אסתר, גומרים את החזרה ואומרים קדיש, ואז מגיע פורים, ובאים הילדים הקטנים שיהיו בריאים עם כל הרעשנים שלהם. אחרי שגמרו תפלת מנחה, אין וידוי ותחנון. זה סימן טוב לכל התעניות שיתהפכו בצורה כזאת, שאחרי התענית שאומרים "וארץ שפל רומי" ובוכים הרבה, פתאום במנחה, "ותעבור הרנה במחנה" (מלכים א' כ"ב ל"ו), אל תקרי במחנה אלא במנחה...

המן הראשון והמן האחרון

1. היום מרעישים יותר מדי בזמן קריאת המגילה. הרב עובדיה ע"ה (חזון עובדיה-פורים עמ' ס"ב ובהערה שם) אוסר להרעיש לגמרי רק בהכאה ברגל. אבל הילדים מוכרחים להרעיש, מה יעשו?! לכן **הבן איש חי** (ש"א פרשת תצוה הלכות פורים אות י') כותב **שמכים פעמיים במגלה: ב"המן" הראשון ו"המן" האחרון**, המן הראשון בפסוק "אחר הדברים האלה גדל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא" (אסתר ג' א'), והמן האחרון בפסוק "כי המן בן המדתא האגגי צורר כל היהודים" (שם ט' כ"ד). וסימניך: מעל כל השרים (שם ג' א') ר"ת **מכה**, ולהלן (ט' כ"ג-כ"ד) **אליהם כי המן ר"ת אכה** (עיינו ספר סנסן לייאר עמ' קל"ז, ובהערות לבן איש חי שם). בפסוקים האלה הקורא מחכה קצת, נותן לילדים להרעיש ולהתפרק שיפעילו את כל הרעשנים וכדו', ואח"כ ממשיך את המגילה. היום (בשבת זכור) ראיתי **שרבי יהודה הלוי** רומז על המנהג להכות ברגלים בעשרת בני המן, וכתב בפיוט "מי כמוך": **"יִצְצֵי פִרְשָׁנְדָּא דְלִפּוֹן אֶסְפְּתָא"**, איפה ריצץ אותם? אלא **כאשר אדם אומר את זה מתחיל להכות ברגלים על הקרקע**. ויש מקומות שנותנים "פרס" לילדים שלא ירעישו בקריאת המגילה, שאחרי המן הראשון לוקחים מהם את כלי הנשק שלהם, ואין יותר כלום עד "ארור המן", ואז מחזירים להם ושם עושים מה שרוצים, כי "ארור המן" לא חובה.

אומרים "ברוך ה' אלקי ישראל" פעם אחת בלבד

2. אחרי קריאת המגילה, לא לומר "ברוך ה' אלקי ישראל" שלוש פעמים, כי זו מדה רעה. אמנם בכמה מקומות נהגו ככה, אבל זה מחוסר דעת, כי זה גובל באמונת הנוצרים שמאמינים בשילוש. **יונתן בן עוזיאל** תלמידו של הלל הזקן, בפסוק **"קדוש קדוש קדוש"** (ישעיהו ג'), תירגם ככה: "מקבלין דין מן דין ואמרין קדיש בשמי מרומא עילאה בית שכינתיה, קדיש על ארעא עובד גבורתיה, קדיש לעלם ולעלמי עלמיא, ה' צבאות מליא כל ארעא זיו יקריה". למה כל האריכות הזאת? תגיד קדיש קדיש קדיש בלבד. אלא בזמנו התחילה להתפשט האמונה הרעה של הנוצרים, ולא די להם אלא שתמכו דבריהם בתורה¹⁰. וא"כ כל פעם שיש ענין שיכול להטעות צריך לברוח מזה. **ולכן כאן צריך לומר "ברוך ה' אלקי ישראל" פעם אחת, ולא יותר מזה**. אמנם בסידורים כתוב על "מלך עוזר ומושיע ומגן", שהמלה מגן בגימטריא שלוש פעמים "אל". אך יש הסבר לזה¹¹. אבל כאן איך תאמר

9. פעם היתה חתונה ליהודים מחאלב בבית הכנסת תורה וחיים, ובשבת פרשת וישלח בפסוק "ותלך לאליפז את עמלק" (בראשית ל"ו י"ב), פתאום היה רעש גדול ונשמע כאילו נחרב בית הכנסת... מה קרה בגלל המלה "עמלק" הרעישו עד השמים. החזן חיכה קצת, נרגעו כולם וקרא עוד פעם בלי רעש.

10. בזמן הרמב"ם חשדו בו שהוא לא מאמין כ"כ בתחיית המתים, והוא כתב שכאשר אנשים חושדים אין מה לעשות נגד זה. וכתב: והנה כיו"ב קרה בדברי ה' יתברך שהוא אחד ואין שני לו, ולהסיר מנפשותינו הדעות הנפסדות שהאמינום המשניים (כלומר בעלי שתי רשויות), אמר מבאר לזאת הפינה, "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" (דברים י"ד). והביאו (הנוצרים) ראייה מזה הפסוק שהאל הוא שלושה, ואמרו אמר שה' אלקינו זה שתיים ועוד ה' זה שלושה שמות, לכן אמר אח"כ "אחד" להראות ששלושה זה אחד. (מאמר תחיית המתים בהתחלה). ואין סוף לטעויות של אנשים.

11. פעם התלמידים בישיבה שאלו אותי: למה שלוש פעמים "אל"? והסברתי להם משהו בזה, הרשב"א (ח"א סימן תכ"ג) כותב לשואל שם: "הסוד בהאל הגדול הגיבור והנורא, נורא מאד ומי ידענו, קל וחומר לכתוב בספר פתרונו". כלומר אני לא רוצה להגיד לך, **למה באמת כתוב שלוש תוארים הגבור והנורא והנורא? כנראה כוונת הרשב"א שהגדול זה מדת החסד, הגבור זה מדת הגבורה, והנורא זה מדת תפארת**. פעם ה' מתנהג במדת החסד, פעם מתנהג במדת הדין, ופעם מתנהג במיזוג דין ורחמים ביחד. וזה תלוי לפי המקבלים, אם הם ארויים מגיע להם חסד בלי גבול,

מהעיבור שלה. (עיינו משנה ברורה סימן תק"ן סק"ג). ואח"כ היעב"ץ (מר וקציעה סימן תק"ן) כתב שאם תרגיש את עצמה חלשה ויש לה הקאות וכדומה, דינה כמו מעוברת ופטורה. היום יש "בדיקת הריון", ואם האשה עשתה את זה ונמצאת הרה פטורה מהצום, כי יודעים שהיא בהריון. (ועיינו בספר סנסן לייאר שם)⁵. ובמיוחד אשה שמקבלת טיפולים מיוחדים בשביל ילדים, ופתאום תצום באחד הצומות האלה, ותשתגע מזה, אסור לעשות את זה. **לכן כל מעוברת שאמרנו שהיא פטורה מהצום, פירושה אם עשתה בדיקה או שיש לה בחילות וכדו'.** וכ"ש אם היא מעוברת בחודש השלישי ומעלה⁶.

לאכול ולשתות לפני עמוד השחר של יום התענית

ד. מי שרוצה לאכול ביום תענית אסתר מוקדם לפני עמוד השחר, יכין את השעון מעורר מוקדם, ויוכל גם לאכול וגם לשתות. אבל עדיף שלא לאכול בכלל, כי ע"פ הזהרה (פרשת ויקהל דף רט"ו ע"ב) לא כדאי לאכול לפני עמוד השחר. ואם אדם מוכרח לאכול, שיקח כוס חלב, כי זה גם מזין וגם מרווה, וכולל גם אוכל וגם משקה. אמנם **לכתחילה צריך לעשות תנאי, ולומר: אם קמתי לפני עלות השחר אני יכול לשתות (או לאכול)**. אבל גם אם לא עשה תנאי, עצם הדבר שהכין את השעון זה מספיק.

"צום ויום רצון"

ה. כתוב בגמרא (מגילה ט"ז ע"א) דבר מענין, שהמן היה ספר של כפר "קרצום" (איפה הכפר הזה? לא שמענו עליו. ויש גירסא אחרת "קרינוס" וכנראה נתחברו י"ב של קרינוס והפכו לצד"י "קרצום" ועיינו בספר סנסן לייאר עמוד קע"ג). ואפשר לומר "קר-צום", שהצום של תענית אסתר קר כמו קרח... ועובדה שבתחנונים שאומרים בתענית אסתר משלבים שם פסוקים של ההלל, כמו "דחה דחיתני לנפול וה' עזרני", "מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה". זו תענית מיוחדת. אמנם בגמרא (שם י"ד ע"א) נאמרו טעמים למה לא תיקנו לומר הלל ביום פורים⁷. לכן מי שכתב את הפיוטים של תענית אסתר, שילב שם כמה פסוקים של ההלל שלפחות נאמר אותם זכר לנס. פעם בימי הגאונים היו אומרים הרבה תפלות בפורים ושופכים דמעות כמים, כמבואר בסדר רב עמרם השלם ח"ב (דף צ"ב ע"ב). ואח"כ העבירו אותם ליום תענית אסתר (עיינו בסידור רס"ג עמוד של"ו ואילך), וגם רב האי גאון כתב תפלות ותחנונות הרבה על אורך הגלות (עיינו בספר תולדות רב האי גאון. ירחון "סיני" שנה ראשונה ניסן-אייר תרצ"ח)⁸. אמנם היום יש לנו מעט פיוטים ביום הזה, אבל גם בהם

5. היה מקרה כזה בעשרה בטבת, באשה שלא עשתה בדיקה והיה לה ספק אם היא בהריון, וצמה. ולמחרת נגמר הכל.

6. פעם אחד התלמידים בישיבה לא היו לו ילדים כמה שנים, ובא ונתתי לו ברכה (או סגולה), ואח"כ אמר לי: ב"ה אשתי בהריון. אמרתי לו: אל תגיד עד החודש החמישי. אמר לי: זה בגלל שהתניסאים מפחדים מעין רעה! אמרתי לו: אתה חושב שזו המצאה שלי? **האדמו"ר מליובאוויטש** אמר את זה (אגרות קודש חלק כ"ה עמ' קי"ז ועוד), לך תגיד לו שהוא תוניסאי ומפחד מעין רעה... מג'ונ' הבן אדם הזה. ככה כתבו שאם אדם חיכה כמה שנים ולא היו לו ילדים, אח"כ יש סימן טוב לא צריך לספר עד החודש החמישי. למה? כי כשאדם אומר אפילו לבני משפחתו שהאשה בהריון, מיד שואלים: באיזה חודש? תגיד להם חמישי, כי זו סגולה נגד עין רעה. פעם אמרו בשם רבי יוסף חיים, בפסוק "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה, ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך" (בראשית ל"ב ו'). מה זה בעיניך? הוא אמר לו חמשה דברים שור וחמור צאן ועבד ושפחה, לכן אמר למצוא חן "בעיניך", נגד עין רעה של עשיו...

7. **טעם אחד** "קריאתה זו הלילא", כלומר קריאת המגילה זה במקום הלל (ולפי זה אדם שאין לו מגילה לפחות יקרא את ההלל). **טעם שני**, שאי אפשר לומר "הללו עבדי ה'", שהרי עבדי אחשוורוש און. בשלמא במצרים השתחררו לגמרי כי לא נשאר מהם כלום, "לא נשאר בהם עד אחד" (שמות י"ד כ"ח). וכתוב במדרש (פרקי דרבי אליעזר פרק מג') שפרעה ברח לניונו ונעשה מה שנעשה. אבל כל מלכות מצרים אחרי עשר מכות נפלה לרסיסים. ואילו כאן עדיין אנטנו עבדי אחשוורוש. לכן לא אומרים הלל בפורים.

8. במלאת תשע מאות שנה לפטירתו של רב האי גאון. היינו חושבים שרב האי גאון היה רק גאון פוסק בלבד, אבל הוא כתב גם שירים נפלאים... ולא רק זה, אלא שהושפע מהפיוטים של חכמי הספרדים. למשל הפיוט **"שמע קולי אשר ישמע בקולות"**, נכתב על ידו במשקל יתדות ותנועות. מי שמבין את זה, יראה שכל הפיוט הזה יתד ושתי תנועות יתד ושתי תנועות יתד ותנועה. מאיפה למד את זה? הן הגאונים היו אהובים ללמוד כל חכמה בעולם, ולבם היה פתוח לכל. **רבי שמואל הנגיד כותב על רב האי גאון: "אשר אחז בעודו חי בכל חכמה יפהיה"** (בן תהלים סימן י"א).

053-6652663

ספרי תורה | תפילין | מזוזות | מגילות ועוד

תנתן הנחה לבאים דרך העלון

לע"ב הרב יצחק בן מסעודה קדוש ע"ה

לעילוי נשמת בחייר רפאל בר כמנוה רע"ב חשון תשס"ב תורה תורנית בת שאשיה נ"ע ה' אדר תשס"ו ת.נ.צ.ב.ה.

לרפואת רבקה חיה בת חנינה אסנת

לרפואת יוסף חי כהן בן מסעודה

להצלחת ולרפואת חיים בן מיסה דניאלה בת איבון

לדיווג הגון במהרה יצחק בן דניאלה יוסף בן דניאלה הודיה בת דניאלה

ללידה קלה: מונח בת דניאלה

וזה התחפשות. כל אחד כמה שמרבה להתחפש הרי זה משובח, "תמנו חפש מחופש וקרב איש ולב עמוק" (תהלים ס"ד ז). אבל כל המנהג הזה מקורו מהגוים. לפני כמה שנים חשבתי ככה, כי אצל הספרדים לא היה המנהג הזה. וגם בן איש חי לא מזכיר אותו, ובכל עדות ספרד לפני מאה שנה לא הכירו ולא ידעו מזה. מי אמר לי שזה בא מהגוים? בספר כתר שם טוב גאגין (ח"ב עמ' תקמ"ה) כותב שבזמן שמגיעה תחילת השנה של הנוצרים היו אנשים מבוגרים מתחפשים לכל מיני שטויות, ומביאים מתנות וכסף לילדים כי זה אותו האיש (בחור"ל קראו לו "פפא נואל", פפא זה אפיפירוס). באו נערים יהודים והלכו להורים שלהם, ואמרו להם: הנה ילדי השכנים שלנו מתחפשים ומקבלים כסף, גם אנחנו רוצים להתחפש ולקבל כסף, "חיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות ונרות מנר" (פסחים ז ע"ב). אמרו להם: עוד מעט תגיע חנוכה וניתן לכם כסף, "חנוכה געלט" (זה מה געלט? כסף באדיש)¹⁵. ותחפוש ניתן לכם פורים. אח"כ חיפשו ומצאו טעמים לזה, למשל אסתר שהתחפשה, כמו שכתוב "לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה" (אסתר ב' י), ואלהיו הנביא שהתחפש לחרבונה (אסתר ד' י, ט)¹⁶. וכל מיני חכמות כאלה¹⁷. אבל כל זה רק טעם למנהג שכבר פשט, ובאמת הוא לא היה אצל הספרדים. (ועייין בספר סנסן ליאיר בחלק השו"ת סימן י"ב).

תחפוש אשה לאיש ולהיפך אסורה מהתורה

י. הרמ"א (סימן תרצ"ו ס"ח) הראשון שהתחיל לדבר על המנהג הזה, וכתב גם שמוותר להתחפש אפילו איש לאשה ואשה לאיש. אבל צעקו על זה, וההלכה כהאוסרים בזה. רבי יהודה מינץ¹⁸ (שו"ת מהר"י מינץ סימן י"ז) יורד על תלמיד חכם בשם גרשום בונה פאצ'ו, קילל אותו וחירף וגידף אותו ועשה עליו חרם, למה? כי הוא אמר שאסור להתחפש ביום פורים איש לאשה ואשה לאיש, והוא חולק על דברי רבותינו הקדמונים שהתירו התחפשות כזאת. אבל אח"כ התברר שרבונו אליעזר ממיץ תלמידו של רבנו תם (ספר יראים סימן צ"ז) כתב שאסור לעשות את זה. וגם הרמב"ם בתשובה (שבראש ספר מעשה רוקח) אסר את המנהג שהכלה ביום חתונתה צונפת מצנפת בראשה ולוקחת בידה חרב ויוצאת במחול, וכתב שהתורה אסרה את זה. וכי נבטל את התורה בפורים?! אין דבר כזה בעולם. הבית חדש (י"ד סימן קפ"ב) וכמה חכמים אוסרים את ההתחפשות הזאת. ובפרט שיצאו מזה מכשולות רבים מאד, כמו בחור שהיה מתחפש לאשה ויושב בין הנשים, ואסור לעשות דבר כזה. לכן תחפוש איש לאשה ואשה לאיש אסורה מן התורה, ותחפוש רגילה מקורה מהגוים.

אסור להתפלל עם התחפשות

יא. ואלה שמתחפשים צריכים לדעת שבתפלה צריכים להיות רציניים, כי תפלה זו תפלה, ולא משתגעים בה. היום אנשים באים עם התחפשות

15. "געלט" זה בגימטריא יב"ק, ראשי תיבות בגימטריא של הפסוק "יענך י"י ביום צרה" (תהלים כ' ב). אתם נמצאים בצער ועוד מעט יהיה לכם כסף...

16. אבל יש אומרים שחרבונה זה אותו הרשע (מגילה ט"ז ע"א), ומה שאומרים "וגם חרבונה זכור לטוב", הכוונה למרות שהיה אחד מהיועצים של המן בעץ הזה, כיון שסוף סוף אמר מלה שבזכותה בטלה גזירת המן, לכן אומרים "וגם חרבונה" אע"פ שהוא גוי, "זכור לטוב". ויש כאלה אומרים שזכור לטוב זה אליהו הנביא, שנקרא "אליהו הנביא זכור לטוב" (פרקי דרבי אליעזר פרק ג'). וגם בירושלמי (שביעית פ"ט ה"ו) מסופר על רבי יהושע בן לוי בענין השמיטה, לא כתוב שם אליהו הנביא אלא "קם עמיה הזכור לטוב", כלומר אליהו הנביא שנקרא זכור לטוב. לכן גם כאן "וגם חרבונא", זה לא חרבונא האמיתי אלא זה "זכור לטוב".

17. בגיל שמונה (פורים התשי"ג) שמעתי חידוש יפה מרבי פרג' זואן ע"ה (לימים נתמנה לרב הראשי לתוסס. והיה מומחה בדרשות בצורה פלאית. ובכל שבוע היה דורש בבית הכנסת הגדול במשך שעתיים-שעתיים וחצי בעריבתו. והכל היה מלא אנשים ונשים וטף ששומעים כל מלה בדרשה), שאמר ככה: תסתכלו במגילה, בפרק א' (פסוק ט') כתוב "חרבונא" באל"ף, ואילו בהמשך בפרק ז' (פסוק ט') בפסוק "ויאמר חרבונה אחד מן הסריסים" כתוב חרבונה בה"א. למה? משום שחרבונה האחרון זה לא חרבונא הרשע, אלא זה אליהו הנביא שמחופש לחרבונא, וכיון שהמלה "אליהו" זה חמש אותיות לכן כתוב "חרבונה" בה"א. [ומקור הדברים בפ"י האלשיך. העורך]. אבל זה לא מספיק ללבוש בגדים כאלה, וכי אנחנו רואים אליהו הנביא? ואם אדם רוצה, שילבש בגדי אליהו הנביא...

18. הוא היה רב במספר על רבי יהושע בן לוי בענין השמיטה, לא כתוב שם אליהו הנביא אלא "קם עמיה הזכור לטוב", כלומר אליהו הנביא שנקרא זכור לטוב. לכן גם כאן "וגם חרבונא", זה לא חרבונא האמיתי אלא זה "זכור לטוב".

"ברוך ה' אלקי ישראל" שלוש פעמים?! הגמרא (ברכות ל"ג ע"ב) אומרת שאם אדם קורא פסוק "שמע ישראל" פעמיים משתקים אותו, וגם אם אומר "מודים אנחנו לך" פעמיים משתקים אותו. למה? משום שאמר פעמיים וזה נראה כשתי רשויות, לכן גוערים בו ומשתקים אותו. וא"כ צריך ללמוד מזה. כל מנהג שמביא טעות צריך לבטל אותו¹². וקל וחומר כאן שלא לחזור שם ה' שלש פעמים.

הגהה קטנה ב"על הנסים"

ח. לכן גם עושים הגהה במקום שאפשר לטעות בזה. בברכת אירוסין, הנוסח בגמרא (כתובות ז' ע"ב) "וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות והתיר לנו את הנשואות". והר"ן (דף ב' מדפי הרי"ף) כותב בשם רבנו תם, שאדם יכול להבין שהתיר לנו את הנשואות של אחרים רח"ל, ולא יתכן כדבר הזה. ואם תאמר "שהתיר את הנשואות" בלי המלה לנו, משמע שהנשואות הפקר וכל אחד יכול לקחת נשואה רח"ל, אל תקרי נשואה אלא שנואה... לכן רבנו תם הגיה "והתיר לנו את הנשואות לנו", כי כאשר יש מקום לטעות עושים הגהה. לכן בנוסח על הנסים וכו' בימי מרדכי ואסתר, כתוב שם על המן: "ותלו אותו ואת בניו על העץ", ואח"כ ממשיכים "ועשית עמהם נסים ונפלאות". וכי עשה נסים ונפלאות עם הבנים של המן?! אלא המלה "עמהם" חוזרת למעלה על אבותינו בימי מרדכי ואסתר. לכן אמרתי להגיה ועשית "עמנו" נסים ונפלאות. בא חכם אחד ואמר שאפשר לומר נוסח אחר הארוך של הרמב"ם. אבל הוא לא מבין שהחכמה לא להרוס אלא לבנות, ולכן מגיחים מלה אחת קטנה ולא יותר מזה. אמנם יכולתי לומר "ועשית עם אבותינו נסים ונפלאות", אבל למה נגיה שתי מלים?! לכן אמרתי ועשית "עמנו" בלבד. והנה רבנו תם גרס מלת "לנו" פעמיים, כדי למנוע טעות בזה¹³. כמה שתמעט בהגהה זה עדיף, ולכן כאן במקום ועשית עמהם תגיד ועשית "עמנו", זה הכל¹⁴. (עייין בעלון מס' 4 אות כ"ב, ובחוברת אור תורה תמוז תשע"ז סימן ק"י אות ח').

מנהג התחפשות בפורים

ט. בפורים יש לנו כמה מצוות: הראשונה קריאת המגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, ואמירת על הנסים. ויש מצוה חדשה שלא שיערוה אבותינו, ואם הם לא ראוים אז מגיע להם להפך, ה' ירחם. וא"כ "הגדול הגבור והנורא" בא לרמוז לשלושה אלה. זו הכוונה "חסד גבורה תפארת". לכן גם בהמשך שאומרים "עזרו ומושיע ומגן", אמנם לא מזכירים שם אל, אבל זה גימטריא שלוש פעמים "אל", לומר שהקב"ה מתנהג בשלושה אופנים. 12. פעם היה מנהג בליל פסח, כאשר אומרים בהגדה "ובזרוע נטויה זו החרב", שלוקחים את הזרוע מהקערה של הסדר, מרימים אותו ואומרים את זה. למה עושים את זה? כי בזמן שיגיע למלים "פסח שהיו אבותינו אוכלים" צריכים להרים את הזרוע, אבל בזמן הזה אסור כי זה נראה כמו מקדיש קדשים בחוץ, לכן לפחות במלים "בזרוע נטויה" עושים את זה. והמנהג הזה קיים בתנוס עד היום. אבל רבי שאול כהן ע"ה (נובח השלחן סימן תע"ג ט"ז) כותב: מה דמות יעקוב בין זרוע עוז של הקב"ה לזרוע של במה להבדיל? והוא נלחם וביטל את זה. ובכל ערי ג'רדא וסביבותיה לא עושים את זה כי הוא ביטל אותו. אמנם אפשר ליישב את זה, לפי מה שכתוב (בב"י סי' תע"א) שהטעם שלוקחים ביצה וזרוע בפסח, כי ביצה בארמית זה "ביעא", לכן זה רומז "בעא רחמנא למיפק יתנא בדרעא פרמא" (למדנו את זה בילדותנו בגיל שבע-שמונה בספר קיצור שלחן ערוך (סימן קי"ח ס"ה) אצל רבי פרג' זואן זצ"ל). וא"כ יש מקור למנהג הזה. אבל כל זאת זה נראה כטעות, ולכן אפילו שנהגו בזה צריך לבטל את המנהג. (עייין בהערות בנוכח השלחן שם).

13. החכם הזה מקשה עוד: הרי אנחנו לא היינו בדור הזה, ואיך אפשר לומר "ועשית עמנו נסים ונפלאות"? בן פורת יוסף. הרי אילו המן עשה מה שרצה רח"ל גם אנחנו לא היינו בעולם, וכמו שאומרים בהגדה של פסח: "ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, עדיין אנחנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים". "שלא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה, אלא אף אותנו גאל עמהם". וזאתו דבר גם בהמן. בכל תפלת ערובי ארמרים "האל העושה לנו נקמה בפרעה", וכי עשה לנו?! הרי הוא עשה לאבותינו. אלא אותו דבר לנו ולאבותינו. לכן אפשר לומר כאן "ועשית עמנו נסים ונפלאות".

14. בברכת הלכנה אומרים: "אלמלא לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש ימים", והרב עובדיה ע"ה כותב שצריך לומר "אלמלא זכו" בלי המלה "לא". מדוע? כי התוספות (מגילה כ"א ע"א בד"ה אלמלא) משם רבנו תם כותבים שפעם פירוש "אלמלא" אם כן ופעם פירושה אם לא, "אלמלא" באל"ף בסוף, פירושה אם לא, ו"אלמלא" ביו"ד בסוף, פירושה אם כן. בסידורים כתוב "אלמלא" עם אל"ף ומשמע אם לא, ופירושו אם לא לא זכו בני ישראל, כלומר אם זכו בני ישראל. אבל באמת הם זכו לזה פעם אחת בחודש. לכן הרב אומר למחוק את המלה "לא". אבל מחיל מעבודו, במקום למחוק מלה שלימה וגם יורגש שהורידו אותה, תעשה הגהה קטנה באל"ף של "אלמלא" ותחפוף אותה ליו"ד, וממילא הוכונה אם כן, ופירושו אם כן לא זכו בני ישראל, כלומר אם לא זכו בני ישראל לקביל פני שכינה אלא רק פעם אחת בחודש ימים. במקום לעשות הגהה מרעישה, כמה שפחות רעש עדיף.

בית ההוראה כסא רחמים
בנשיאות מרן רה"י רבנו מאיר מאזוז שליט"א
מנהל טלפוני: 02-5353-383
www.bithor.org.il
בית ההוראה

בו ובארבעה עשר בו ונוח בחמשה עשר בו" (אסתר ט' י"ח). באו חכמים ואמרו: איך נקבע שבשושן יקראו בחמשה עשר ובירושלים החרובה יקראו בארבעה עשר? לכן קבעו שכיון שירושלים היתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון, אפילו שעכשיו היא חריבה נקרא בה בט"ו כמו שושן הבירה, כי לעתיד לבוא ירושלים תהיה הבירה שלנו (והנה ראינו קצת את זה, שאמריקה הביאה את השגריר שלה לירושלים)²⁰. וכל עיר שהיתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון קוראים בה בחמשה עשר. (הר"ן מגילה דף ב' ע"א מדפי הרי"ף בשם הירושלמי: לחלוק כבוד לארץ ישראל).

ירושלמי שבא לבני ברק ולהיפך

יד. היום בבני ברק ובתל אביב וכדו' קוראים בארבעה עשר, ואילו בירושלים קוראים בחמשה עשר. יהודי ירושלמי שבא לתל אביב או בני ברק וכדו' בליל פורים, האם יקרא מגילה כמו תל אביב או כמו ירושלים? חכמים (מגילה י"ט ע"א) דרשו מהפסוק "על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות" (אסתר ט' י"ט), שפרוז בן יומו נקרא פרוז, ומוקף בן יומו נקרא מוקף. מה זה פרוז בן יומו? אדם שגר כל הזמן בירושלים, אבל בעלות השחר של יום ארבעה עשר כבר היה בתל אביב או בבני ברק, הוא נקרא "פרוז". איך למדו את זה? כי הפסוק אמר "היושבים בערי הפרזות", ומשמע אפילו היושבים לפי שעה. אם היה אומר "יושבי ערי הפרזות" משמע שהם קבועים שם, וכמו שכתוב "אלה בני שעיר החרי יושבי הארץ לטון ושובל וצבעון ונענה" (בראשית ל"ז כ'), ויושבי הארץ זה תושבי הארץ שקבועים שם. אבל "היושבים" משמע גם שיושבים רק לפי שעה. (עיין בספר סנסן לזכרון חלק השו"ת סימן ו' עמ' ש"ח בהערה). וא"כ פרוז בן יומו נקרא פרוז. לכן אדם כזה (בן כרך) שעשה ליל פורים בפרזים ושמע מגילה בלילה וביום, יצא ידי חובה. ואם הוא חוזר לירושלים ביום ט"ו לפני עלות השחר קורא שנית בלי ברכה (כי לדעת הירושלמי בן עיר שעקר דירתו לכרך ליל ט"ו נתחייב כאן וכאן. וכ"ש במי שחזר לכרך שלו). אבל לא יקרא לאחרים

20. ועוד מעט יגיע הזמן שכל אומות העולם יביאו את השגריר שלהם רק לירושלים. וכמה שיקומו הערבים וישתגעו וינבחו על זה, לא לפחד לומר להם את האמת שירושלים היא שלנו, עוד לפני שבא מייסד הדת שלהם. וגם הסיפור שלהם שבלילה האחרון לחייו טס על סוס שנקרא "בורק" (אם היה מטוס אז היו אומרים שטס במטוס, אבל לא היה מטוס בזמנו... למה נקרא בורק? כי הוא רץ כמו ברק), והגיע בדיוק לכותל המערבי והתפלל שם, ומשמ פרחו נשמטו. נו באמת, וכי הסיפור הזה באמת?! בדקו ומצאו בספר הקוראן שירושלים לא מוזכרת אפילו פעם אחת, איך אתם מספרים סיפורי סבתא? ואילו אצלנו בתנ"ך ירושלים מופיעה למעלה משש מאות וששים פעם. (מישהו כתב שמצא שירושלים מוזכרת בתנ"ך שש מאות וחמשים ושש פעם, וסימן לדבר בפסוק: "אחפש את ירושלים בנרות" (צפניה א' י"ב), "נרות" בגימטריא שש מאות חמשים ושש. אבל באמת היא מוזכרת יותר מזה, שש מאות וששים וקצת יותר).

האלה לבית הכנסת, ומתפללים עמידה דב ונמר וליצן וקאובי ושוטר, השתגעתם? מה קרה לכם? וכי זו תפלת עמידה?! כתוב בספרים שפעם גוים באו לאיזה בית הכנסת ביום פורים, כדי לראות מה היהודים עושים ביום הזה, וראו שם שעשו צחוק וחוכא ואיטלולא מהתפלה. לא עושים דבר כזה. בתפלה צריך להוריד את כל השטויות האלה. אמנם מי שעשה לו שפם או דבר אחר, לא נאמר לו שימחק לשחרית ויעשה חדש וימחק למנחה ויעשה חדש. אבל מי שיש לו כובע של ליצן יוריד אותו, על מי אתה מתלוצץ? היית בא ככה לפני המלך? לכן אדם לא ילבש בגדי דוב בתפלה, ולא רק שזה לא טוב אלא זה רע ואסור לעשות את זה, ממתי דוב מדבר ולוקח סידור וכורע במודים?!... וכי יש דבר כזה בעולם?! אסור לעשות את זה, כי בתפלה צריכים להיות ישרים ולהתפלל ברצינות.

"ויהיו מלעיבים במלאכי האלקים"

יב. אסור להשמיע דברי לעג והיתול במסיבת פורים נגד רבנים. בדבר הזה התחילו בו אחינו האשכנזים לפני מאה-מאתים שנה, וממשיכים בו עד היום. אבל אסור לעשות את זה. הרב עובדיה ע"ה (חזון עובדיה-פורים עמ' ר"ב) מביא סיפור נורא על רבי שמעון סופר (בנו של החתם סופר), שעשו לו דבר כזה, ומתוך צער וכאב נפטר אחרי כמה שבועות לפני זמנו. כנראה פגעו בו בדבר מסויים, ולקח את הפגיעה ללב. אמנם יש בני אדם שלא אכפת להם, אבל אסור לעשות את זה!¹⁹ צריך לשמוח ביום פורים אבל לא ככה. רבי יחזקאל לוינשטיין (המשגיח בפנובוז) היה נורא ביום הזה, ואומרים שהיה רציני עד מאד. "עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה" (תהלים ב' י"א), ולא להשתגע בפורים. לכן צריכים לעשות דבר כזה, ולא לצחוק על חשבון תלמידי חכמים. אפשר לצחוק על חשבון השוטים האלה, שעושים בחירות על בחירות על בחירות, ולא יוצאים אף פעם לחירות...

פורים שונה מכל החגים

יג. בפורים יש דבר שאין בשום חג בשנה, שיש הבדל בין הפרזים ובין המוקפים, שהיהודים הפרזים שיושבים בערי הפרזות כמו בתל אביב וכדו' קוראים מגילה בארבעה עשר, ואילו היהודים שנמצאים בשושן קוראים בחמשה עשר, וכמו שכתוב במגילה "נקהלו בשלושה עשר

19. בימינו סיפורי לו על בחורים ספרדים בישיבה אחת, שהיה להם ראש ישיבה קצת מלא, ובליל פורים שצריך לבוא לומר להם כמה מלים, כתבו לו על הכסא "עטרת תפארת לעמוסי בטן", לומר שיש לו בטן גדולה. אומרים "והלך לפניך בטנך" (ע"פ ישעיה נ"ח ח"...). והוא בא וצחק על זה, ואמר להם: "שגם הם עתידים להתחדש כמותה", כלומר גם אתם תהיו בעלי בטן כמוני... אבל כל זה שטות.

תשובת מרן ראש הישיבה שליט"א
(מתוך ספרו סנסן ליאיר חלק השרת ס"ר)

קריאת מגילה לבני כרך ועיר

אדר התש"ן

שעה¹. ומ"מ נראה שהנוסעים בבקר השכם לירושלים או לבני ברק לחלק לחם וחלב לבעלי מכלת וכדומה, אין דינם כפרוז בן יומו ולא כמוקף בן יומו, שהרי אינם יושבים שם כלל רק מחלקים לחנויות ונוסעים הלאה, ולא קרינן בהו יושבים בערי הפרזות רק נוסעים). ואם נמלך בדעתו ויצא מן העיר

1. ואע"פ שכתב הרמב"ם (פ"ט מהלכות נדרים הלכה ז"י) ומרן ביו"ד (סי' ר"ז סעיף ל"ב) נדר מיושב העיר אסור במי שישב שם שלשים יום, ל"ל דשאני נדרים שהולכים בהם אחר לשון בני אדם. ועוד יש לחלק בין לשון "יושבי העיר" שהוא שם תואר לאדם קבוע בעיר ובין "היושבים בעיר" דמשמע אפילו יושבים כרגע בעיר דהיינו בן יומו. וסיוע לזה מ"ש הרמב"ם (סוף פ"ט מהלכות עבודה זרה) שנאמר לא ישבו בארץ, אפילו לפי שעה. ע"ש. וכיו"ב חילק מרן ביו"ד שם (סעיף ל"ז) בין רואי התורה ובין רואים את התורה. ע"ש. וש"ד שכ"הגאון"ר מתתיהו שטרנאוון בחידושי ב"ב (דף ה' ע"א). ע"ש. אבל מה שתירצתי מתחלה דשאני נדרים שהולכים בהם אחר לשון בני אדם. ש"ד דליתא מפי"ש"י בב"ב שם (סעיף א') בד"ה יתובי מתא, שגם לענין עיר הנדחת דכתיב "ושבי העיר היא" בעינין שלשים יום. ע"ש. ולכן צריך לחלק בין יושבי העיר ובין היושבים בעיר, שזה שם תואר וזה פעל בנינוני, דכתיבנא. וכן "רואי פני המלך" (אסתר א' י"ד) שם תואר, שתמידי רואים ומקורבים למלך, משא"כ רואים את המלך משמע לפי שעה.

למשה ח"ב (סימן נ"ד נ"ה נ"ו) מפני סופרים ומפי ספרים כיד ה' הטובה עליו, ולמדנו דבריו אשתקד עם חברים מקשיבים ה"ו בעיון, ואמרתי אעלה כאן עיקרי פסקי ההלכות בקצרה עם שינויים קטנים במקום שנלע"ד להפך. (ההערות בשקלא וטריא שאינן נוגעות להלכה השמטתי כאן, ועוד חזון למועד א"י"ה).

א) בן כרך שהלך לעיר ודעתו בליל ארבעה עשר באדר לשהות בעיר עד עלות השחר למחרת, וכן עשה, ונשתהה בעיר עד אחרי עלות השחר של יום י"ד, קורא את המגילה בליל י"ד ובוים י"ד בברכה כבני פרזים, שכן למדו רז"ל שפרוז בן יומו קרוי פרוז, שנאמר "על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות", מכיון שנאמר "היהודים הפרזים" למה לי לכתוב "היושבים בערי הפרזות"? אלא להשמיע לנו שפרוז בן יומו קרוי פרוז. (ולכן לא נאמר "תושבי ערי הפרזות" אלא "היושבים בערי הפרזות", דמשמע גם לפי

לשאלת רבים הנוסעים מבני ברק לירושלים ומירושלים לבני ברק בימי הפורים, הרצים יצאו דחופים בדבר המלך, ושואלים לדעת איך לנהוג בקריאת המגילה אם ב"ד כתושבי בני ברק או בט"ו כתושבי ירושלים, יורנו המורה איזה הדרך ישכון אור, ושכמ"ה.

תשובה. שאלה זו מסתעפת לפרטים רבים ורבו בה הדעות והמבוכות, ומרן כתב בה סעיף אחד (בסימן תרפ"ח ס"ה), והאחרונים שם הביאו דברי הרמ"ע מפאנו בקיצור נמרץ, כי לא היתה הלכה זו מצויה כ"כ בימימה, וקיימו בעצמם "אשרי יושבי ביתך". אבל כיום שרובם ככולם מקיימים "אשרי תמימי דרך", ועושים ליל פורים בישיבות בב"ב ולמחרת בבקר השכם ישבו ויצפור לעיה"ק ירושלים, או להפך, השאלה מתעוררת ביתר שאת וביתר עז. וכבר ידידנו הרה"ג המופלא וכבוד ה' מלא כמה"ד ר' משה לוי (שליט"א) טרח ללכך שאלה זו בכל פרטיה בשו"ת תפלה

מדיני מתנות לאביונים

טז. מתנות לאביונים, לפי הבן איש חי (ש"א פרשת תצוה הלכות פורים אות ט"ו) צריך שיעור מכובד שהעני יכול לקנות בו **שלוש ביצים מפת**, וזה בערך **מאה שבעים גרם**. מאיפה לקח את זה? הרב זרע יעקב²⁴ (סוף סימן י"א) כתב שלא מצא מקור כמה השיעור של מתנות לאביונים, עד שמצא דיוק בדברי הר"ן (מגילה דף ז' ע"א מדפי הרי"ף). בזמנו עדיין לא נדפס הריטב"א (ואולי נדפס והוא לא ראה אותו), אבל הריטב"א (בחידושי למגילה שם) **כותב שמספיק פרוטה אחת**. ומישהו כתב: מה הוא מדייק? הנה יש לנו הריטב"א. אבל **אבא ע"ה** כתב בתשובה (כרך ג' חאו"ח סימן מ"ט) שיתכן שהר"ן חולק על הריטב"א בזה, ועוד שיום פורים לא יהיה דומה לכל הימים, אלא צריך לתת משהו מכובד, וכי תתן ביום פורים עשר אגורות?²⁵ **ביום פורים נותנים כסף לכולם ואפילו לגויים**²⁶, כי כל הפושט ידו נותנים לו. **לכן צריכים לתת לפחות חמשה שקלים**. ואחרי שנתת את החיוב שלך דהיינו שתי מתנות לשני אביונים וכל אחד חמשה שקלים, **אם תרצה לתת יותר מזה תוכל לתת פחות**. ואפשר לחשב את זה **מכספי מעשר**. אבל את המתנות לאביונים העיקריים לא נותנים **מכספי מעשר**, כי כל דבר שבחובה לא יבוא אלא מן החולין (פסחים ע"א ע"א ועוד).

לא לשנות יותר מדי יין בפורים

יז. צריך ליזהר לא לשנות יותר מדי, כי זה מסוכן²⁷. ואסור לנהוג אחרי ע, כי הפסוק אומר "משלוח" (אסתר ט' ט"ו). ויש סוברים שמשלוח מנות בכל דרך שהוא, כי מה שכתוב "משלוח" הכוונה אפילו ע"י שליח, שאם יש לך קוף והוא מבין (רק שלא מדבר מסכך) תשלח אותו לשם, ואין הכי נמי יוצאים ידי חובה בזה. לכן אם צריך שליח לא נראה שהרחפן נחשב שליח (אמנם "רחפן" בגימטריא שלח, אבל הוא לא שליח כי חסרו לו עשר...). אבל אם העיקר שהמנות יגיעו לאדם ואתה יודע שיעגעו בזה, א"כ תודיע לו: אני שולח לך מנות ע"י רחפן, כשיבוא "כבוד הרחפן" תקבל אותו בשתי ידיים ותקח את המנות שלך. זה הכל. לא לפלפל יותר מדי בלי סוף. **24.** זה חכם מרואי בימי הרב חיד"א, **רבי יעקב בן נאיים**. הרב חיד"א מתייחס אליו בכבוד רב. היום יש הרב בן נעים בירושלים (ראש ישיבת נחלת משה), והם אותה משפחה. **25.** פעם גר צדק אחד בא לכאן, ותמיד נותנים לו כסף. באותו זמן לא היה לי מספיק ונתתי לו שקל (הוא תמיד אומר לי שמספיק שקל בלבד). אח"כ הלך לכולם וכל אחד נתן לו עשר אגורות. הוא קעס על זה, הביא לי את כל הכסף שקיבל ושם על השלחן, ואמר לי: זה העודף... והלך מכאן. אמרתי להם לשים את זה בקופה של צדקה, מה נעשה בזה! **26.** בחו"ל הערבים היו שואלים אותנו: באיזה יום אתם מחלקים לנו כסף? ואומרים להם בתאריך פלוני בלועזית. ובאותו היום הם באים סביב בית הכנסת, "סביב רשעים יתהלכון" (תהלים י"ב ט'), וכל אחד מבקש כסף. **27.** פעם אחת לפני ששים ושלוש שנים (בשנת תשס"ז) היו גורבא בחורים מעולפים ומגולפים משתיה חריפה. לקחו אוטו והתחילו לנהוג במהירות נוראה, וחמשה-ששה נפטרו באותו היום בתאונת דרכים. אמא היתה אומרת: מסכנים, איך ההורים שלהם יקבלו את זה?! ויש ספר של דרשות שדיברו עליהם.

אלא רק ישמע בלבד. אמנם בשעת הדחק צדדתי כמה צדדים להקל בזה (עיי' בספר סנסן ליאיר שם עמ' ש"ס), אבל מעיקר הדין לא כדאי שיקרא להם, כי הוא נחשב פרוז ולא מוקף. וגם יתן משלוח מנות ומתנות לאביונים, אבל זה לא מן הדין, כי העיקר להלכה שפרוז בן יומו נקרא פרוז. אותו הדבר להפך, מוקף בן יומו נקרא מוקף. לכן אדם תל אביבי שנוסע בליל פורים (דהיינו בליל י"ד) לירושלים ונשאר שם עד יום ט"ו בבוקר, דינו כמו מוקף, וביום ארבעה עשר פטור כי הוא עומד לעשות פורים ביום ט"ו כמוקפים. פרוז בן יומו נקרא פרוז, ומוקף בן יומו נקרא מוקף. ויש כמה עיקולי ופשוטי בהלכות האלה. **הרב משה לוי ע"ה** למד את הכל, וכתב תשובות נפלאות על זה (שו"ת תפלה למשה ח"ב סי' ג"ד-ג"ו). קראנו את כל התשובות וכתבנו כמה הערות בגליון (שם בנדפס מחדש). וסיכום הדברים כתבנו בספר סנסן ליאיר (חלק השו"ת סימנים ו'-ז'), ומי שיש לו שאלות יראה את הפרטים שם²¹. [וראה עוד כאן במסגרת נפרדת]

מדיני משלוח מנות

טו. משלוח מנות, צריך לתת דוקא אוכל. חסידי חב"ד נוהגים לתת אוכל ומשקה, איזה משקה? יין (אומרים "משקה" מלעיל)²². **אם מביאים שני אוכלים זה עוד יותר טוב, אבל שני משקאות יש ספק בזה**. צריך שיהיה אוכלים שהמקבל יכול ליהנות מהם, ולכן אם שולחים לאדם חולה סכרת כל מיני ממתקים, צריך השולח לומר שזה בשביל הילדים או בשביל מי שאינם חולים, אבל דבר שאסור לו, זה לא שוה. (עיי' בספר סנסן ליאיר חלק השו"ת סימן י"א). ויש פלפולים רבים בלי סוף בזה²³.

21. פעם בני ברק אחד שאשתו היתה חולה אצל ההורים שלה בירושלים, והוא חזן ויודע לקרוא מגילה, שאל אותי: מה לעשות? אמרתי לו: אם תישאר כאן ביום ארבעה עשר אתה פטור שם, ולא תוכל לקרוא לה להוציא אותה ידי חובה, **לכן תסע לשם עוד לפני כן בליל ארבעה עשר שתהיה פטור מקריאת המגלה ביום זה, וממילא תהיה מוקף**, "בנה עלי ויקף" (איכה ג' ה'), תקרא שם בחמשה עשר ותוציא אותה ידי חובה. **22.** פעם (בשנת תשכ"ב) **רבי יוסף יצחק הי"ד הבן של המנהל רבי ניסן פינטון ז"ל**, הביא לאבא בפורים בקבוק יין ועוד כמה מגדנות ומעדנים, ואמר: **"זה עשה אבי"**. בהתחלה לא הבנתי מה הוא אומר. אבל הוא התכוין שאבא שלו עשה את היין הזה, כי בתונס לא היינו שותים יין של הרבנות, והכל היה שם "בוקר ומבוקר ומבולק" (נחום ב' י"א), כי מי יודע אם העובדים שם שומרים שבת או לא?! אמנם היו חכמים ששוחים ואומרים "הכל על כתפיו של הרב הראשי" (זה רבי מרדכי אמייס הכהן שהיה תלמיד חכם גדול), ואם העובדים לא בסדר מה נעשה להם?! אבל אנחנו היינו עושים יין בבית, לוקחים ענבים ודורכים אותם כמו שדרכו פעם. וגם רבי ניסן פינטון היה עושה יין בבית, ולכן הבן אמר "זה עשה אבי", וזה בסדר גמור (אני זוכר את זה מפני חמשים ושבע שנים, כמנין ז"ך ומפרנס לכל). **23.** למשל מה הדין אם אדם שולח משלוח מנות ע"י "רחפן" שמרפח בשמים? כל אחד כותב ודוחה, זה בונה זה סותר זה חולם זה פותר... אבל זה כ"כ פשוט. יש כאלה סוברים שמשלוח מנות צריך שלחות (עי' שו"ת בנין ציון סי' מ"ד, חו"ע פורים עמוד קמ"ג והלאה, יב"א ח"ט ח"א ח"ס' ושבע שנים, כמנין ז"ך ומפרנס לכל).

לפני עלות השחר אינו קורא ביום י"ד. וכן אם לא היתה דעתו להשאר עד תחלת היום ונתעקב מחמת אונס, אינו קורא לא בליל ולא ביום י"ד. שאינו נקרא "פרוז בן יומו" עד שיהא פרוז במחשבה ובמעשה, שחשב להשאר בעיר עד יום י"ד וגם נשאר כן למעשה. (ולכן נאמר היהודים הפרזים היושבים בערי הפרוזות, דבעינן תרתי, מחשבה ומעשה: הפרזים במחשבה, והיושבים וגו' בפועל בתחלת יום י"ד. ודו"ק).

ב) היתה דעתו בתחלת ליל י"ד להשאר, ואחר כך במשך הלילה נמלך והחליט לחזור למקומו, ושוב נאנס ולא חזר, או להפך, שחשב בתחלת ליל י"ד לחזור למקומו ושוב נמלך והחליט להשאר עד יום י"ד וכן עשה - הרי הדבר ספק אם הולכים אחר מחשבתו הראשונה בתחלת ליל י"ד או אחר החלטתו האחרונה, ולכן קורא בי"ד ובט"ו ביום ובלילה בלא ברכה.

ג) פרוז בן יומו שחשב לחזור לירושלים לפני עלות השחר ביום ט"ו, וכן בן-ישיבה בבני ברק שחזר למשפחתו בירושלים בליל ט"ו, קורא שנית בליל ט"ו וביומו (כלי ברכה), שהרי אמרו בירושלמי "בן עיר שעקר דירתו לכוך ליל ט"ו נתחייב כאן וכאן",

ד) בן עיר שהלך לכוך ודעתו לשהות שם ליל י"ד ויום י"ד, עדיין לא איבד חזקת פרוז שלו, וקורא בי"ד בברכה בלילה וביום. אבל אם דעתו להשאר בכרך עד עלות השחר ביום ט"ו ועד בכלל, נעשה "מוקף בן יומו" וקורא בליל וביום ט"ו בברכה. ואפילו חזר אחרי עלות השחר ולא הספיק לקרוא עמהם, קורא את המגילה בדרך או בעירו בט"ו בברכה.

ה) בן עיר שעקר דירתו בליל ט"ו לכוך, נתחייב כאן וכאן כנז"ל בשם הירושלמי, ויקרא בט"ו בלא ברכה. ובן כרך שעקר דירתו בליל ט"ו לעיר, נפטר כאן וכאן. ויש ליזהר שלא לעשות כן שלא יפסיד לגמרי מצות מגילה ופורים. ואם לא עקר דירתו לגמרי, רק נסע בליל ט"ו לעיר ודעתו לחזור בט"ו לכוך שלו, נראה שקורא מגלה בליל ט"ו בלי ברכה, ולא קרינן ביה נפטר כאן וכאן. אבל לא יקרא בברכה, שגם בדין הקודם באות ד' (בדין בן עיר שהלך לכוך ושוהה שם ביום י"ד) רבו הסוברים שקורא בט"ו, והגרצ"פ פרנק פסק שיקרא בלא ברכה, אלא שאנו פוסקים שיקרא בי"ד בברכה, לפי שהכל יוצאים בי"ד (עיי' בשו"ת תפלה למשה ח"ב סי' ג"ו סוף עמוד תקי"ד), וכאן לא שייך טעם זה, לכן קורא בט"ו בלא ברכה.

וכל שכן פרוז בן יומו שחזר לכוך שלו, שנתחייב כאן וכאן. אבל בן עיר גמור שקרא בי"ד כדניו ונסע בליל ט"ו לבקר בירושלים פטור מכל מצוות פורים, שאף בני כרכים יוצאים בדיעבד בי"ד (כ"מ"ש הגר"א והובא בכה"ח סי' תרפ"ח אות כ"ו), וכל שכן בזה שהוא רק אורח לפי שעה בירושלים.

ואע"פ שאמרו בירושלמי בן עיר שעקר לכוך נתחייב כאן וכאן, וכן הסכימו רוב הראשונים, מ"מ כיון שהרמב"ם ומרן בשלחן ערוך לא הביאו דברי הירושלמי להלכה (וכן נראה דעת התוס' והרא"ש במגילה דף י"ט ע"א), לכן בשני המקרים הראשונים הנ"ל (פרח בן יומו שחזר לירושלים או עקר דירתו לירושלים) קורא בט"ו בלא ברכה, שספק ברכות להקל. וכן לא יאמר על הנסים בעמידה בברכת מודים מחשש הפסק, אלא באלהי נצור, וכן בבהמ"ז יאמרנה בהרחמן. אבל אם קראוהו לס"ת בפ' יובא עמלק בירושלים יכול לעלות (עיי' בן איש חי שנה ראשונה פ' תצוה הלכות פורים אות י"ד, ובקול סיני עמוד קכ"ט הערה כ"ב באורך). וכן אם אין מי שיקרא את המגלה בצבור בירושלים, יכול לבקר ולקרוא להם ולהוציא אותם ידי חובתם. וכן אם הוא חזן, יכול לומר על הנסים במקומה בחזרה, והטעם יבואר לקמן.

שתיה, אבל גם אדם שלא נוהג אם הוא שותה יותר מדי זה מסוכן. לפני שנתיים – שלוש שמעתי סיפור מהמנהל של מעייני הישועה (לא האבא ר' משה רוטשילד ע"ה אלא הבן שלמה או נתן), על בחורים שהלכו לאסוף כסף בפורים²⁸, והגיעו לגביר אחד שאמר להם: אני מוכן לתת לכם מאה דולר, בתנאי שתשתו את כל הכוס הזאת. זו היתה כוס של ארק או של יין חזק, נורא ואיום. אחד מהבחורים שתה, תפסה אותו רוח עויעים רח"ל ואחרי כמה ימים נפטר, כי הוא נהרס ולא מצאו לו תרופה לזה. צריך לומר לגביר הזה: תשאיר את המאה דולר שלך בכיסך, ואל תשתגע, **כי התורה אינה משועבדת למאה דולר²⁹. בן תורה, אל תתן לבוקי סריקי שירמסו אותך³⁰**. לכן צריך להזהר מאד שלא לשתות יותר מדי בפורים.

"עד דלא ידע" ולא עד בכלל

יח. בגמרא (מגילה ז' ע"ב) אמרו "**חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי**". יד אפרים (סימן תרצ"ה על הט"ז סק"א) פירש הכוונה **עד ולא עד בכלל**, שלא תגיע למצב כזה שלא יודע בין ימינו לשמאלו. **הרמב"ם** (פ"ב מהלכות מגילה הט"ו) כותב "**עד שישתכר ויישן וירדם בשכרותו**", ולא כתב עד דלא ידע. **הרמב"ם ע"ה דיין וכל מלה שלו מדויקת להפליא**, הוא לא כותב גוזמאות אלא הכל מדויק עד הסוף³¹. **הרב זוין ע"ה** (ספר המועדים בהלכה) כותב שחכם גדול הרב

28. זה נקרא **ת"ת**, ראשי תיבות "תומכי תורה". וגם ראשי תיבות **תן תן**, תביא כמה שיותר... **29.** היה יהודי אחד שראיתי בדרום אפריקה, וקראו לו אָלִי (איך אני זוכר אותו? כי הוא היה תורם תמיד לרב אלבז שליט"א, שנה אחת לא נתן לו, והרב אלבז התקשר אליו ואמר לו "אלי אלי למה עזבתני..."), ופעם אחת היינו לומדים בישיבה ובא בחור להקשות קושיא, ופתאום באמצע הקושיא בא האיש הזה ורוצה ליכנס. אמרתי לו: תחכה שנגמור את הדברים. אמר: אני באתי עם אלף דולר. היה שם בחור חריף ויסוף **בוכרים** (פעם נסע איתנו לדרום אפריקה), ואמר לו: **הקושיא של הבחור שוה מליון דולר, מה זה האלף דולר שלך?** אמר: אני אלף מכאן. אמרתי לו: אתה יכול ללכת, **יבואו אחרים ויתנו עשרים אלף דולר. אל תתרפסו בפני הגבירים. רק תכבדו אותם אבל לא יותר מזה.** כותב בגמרא (עירובין פ"ו ע"א) **שרבי היה מכבד עשירים**, למה? בגלל שרבי היה עשיר, לכן לא גידו שהוא מחניף להם, כי הוא לא צריך את הכסף שלהם. **30.** או מושכים אותך ואומרים: "אתה מנהיג הדור", אני לא רוצה להיות "מנהיג הדור", תעזבו אותי. מנהיג למפרע אותו גינהם. כל פעם לאומרים "מנהיג" אותיות גינהם, אבל זה לא בדיוק כי חסר י"ד, ואילו כאן זה ממש מלא מנהיג – גינהם... אל תהיה מנהיג שב במקום שלך ואל תחפש רעש ופרסום, כי כל הדברים האלה אין טעם בהם. אם עושים משהו, זה מחמת כאב ומשום צורך, אבל לא יותר מזה.

31. למשל הרמב"ם (הלכות מלכים פ"ב ה"ה) כותב: "**לעתיד לבוא כל הטובה תהיה משופעת הרבה, וכל המעדנים מצויים כעפר**". מאיפה הרמב"ם למד את זה? מהגמרא (שבת ל' ע"ב) שומרת "**עתידיה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת**". מה זה גלוסקאות? ככרות לחם טובים מאד, שאין בהם לא סוכר ולא מחלות ולא גלוטן וכל הדברים האלה. ומה זה כלי מילת? בגדים מוכנים של משי. תלמיד אחד (בגמרא שבת שם) לגלג על זה ואמר הרי כתוב "אין כל חדש תחת השמש" (קהלת א' ט'). אמרו לו: אתה לא מאמין? והראו לו דוגמאות לזה. אבל הרמב"ם מפרש שזה לא בדיוק, אלא **הכוונה שהכל יהיה מוכן**. אם תרצה מעדנים, תוכל ללכת למכולת ולבקש מעדן ובוזה יצאת ידי חובת מעדנים. ואם תרצה כלי מילת, היום הכל נעשה במכונה בקלות (פעם משהו כתב לי "עידן המיכון", שהכל נעשה ע"י מכונה), ואדם הולך ולוקח את הדברים האלה. זו הכוונה של הגמרא "כל המעדנים מצויים כעפר". (עיין במבוא לספר ארים נסי-גיטין עמ' 14). ועוד דוגמה לזה, הרמב"ם (פ"ג מהלכות תשובה ה"ז) כתב **שבעלי**

לשון הרע אין להם חלק לעולם הבא. והחפץ חיים כתב ספר שלם על לשון הרע, והביא שם כמה ארורים ולאווין ועושי וכו' על זה. אמרו לו: הרב, שכחת את הרמב"ם? אמר להם: לא שכחתי, אבל לא הבאתי אותו כי הרמב"ם זה "פצצה אטומית", וכשאני מביא מה שכתב שאין לו חלק לעולם הבא זה חרבן, ואני לא רוצה להפחיד את האנשים. (כ"כ בספר טעם ודעת עמ' פ"ו). אבל הרמב"ם לא מדבר על מי שדבר לשון הרע פעם אחת, אלא על "בעלי לשון הרע" שכל הזמן הולכים מעבירים ומרכלים, "לא תלך רכיל בעמך" (ויקרא י"ט ט"ז), הוא אמר עליך ואתה אמרת עליו וכדו'. ויש משוגעים כאלה. אחד כתב לי: **האם אפשר לומר ממך? אמרתי לו: אין מלה כזו בתנ"ך שהח"ך רפויה.** אמר לי: אבל הרב פלוני אמר לי שכתוב ככה בדר"ק, אמרתי לו: זו טעות סופר, והוא התעקש ואמר לי: אבל הרב הזה כתב לי ככה. אמרתי לו: "זה חלום באספמיה". מה עשה? כתב לאותו הרב: אתה יודע מה אומר עליך פלוני? שדברך חלום באספמיה. טוב שהרב הוא

אברהם צבי אויירבך (נחל אשכול ח"ב עמ' 27)³², כתב שהרמב"ם השמיט את הדין הזה. ומעיר עליו הרב זוין שהרמב"ם לא השמיט את זה, אלא שלא כתב עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, למה שנברך את המן ימ"ש"? אלא כתב שיישן וירדם בשכרותו, וממילא לא יידע לא המן ולא מרדכי ולא כלום (ועיין בספר סנסן ליאיר עמודים: קפ"ח, ש"ה שכ"ג). אדם ישן שינת ישרים שעה-שעתיים, ואח"כ קם להתפלל מנחה. **אנחנו נוהגים להתפלל מנחה גדולה ביום פורים, כי אם תשתה אולי תשכח להתפלל מנחה או שתהיה עייף³³**. ולכן עדיף לעשות סעודת פורים בבוקר כי הרבה חכמים מקפידים בזה. אבל אי אפשר לעשות את זה, כי זה הולך וזה בא, "דור הולך ודור בא והסעודה לעולם עומדת"... ("פ"ק קהלת א' ד'), **ולכן תאכל בבוקר קצת ותכוין לסעודת פורים.** אח"כ להתפלל מנחה גדולה, ולקבוע להתפלל ערבית בשעה שש וכדו'. ללכת לבית לאכול סעודה, ולישון. צריך לשמוע לדברי הרמב"ם, ולא להתחכם יותר מדי ולשתות עד שיגיד "ברוך המן", על מה הוא ברוך? מה קרה לך?³⁴. שיהיה לכם פורים שמח ולכל עם ישראל, וכל הטילים האלה יחזרו אליהם, "חרבם תבוא בלבם וקשתותם תשברנה" (תהלים ל"ז ט"ו). ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל השומעים כאן **בבית הכנסת**, והשומעים **בלוין**, והקוראים אח"כ **ב"בית נאמן**". הקב"ה יברך אותם, ויתן להם הצלחה רבה בכל מעשי ידיהם, בגשמיות וברוחניות, ויראו נחת מילדיהם ומצאצאיהם. ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן ואמן.

היה עניו, ואמר: מה ההבדל חלום באספמיה או בצרפת?...! טפש שכמוהו! אם אני אומר לך שזה חלום פירושו של דבר שתלך לספר לזו! ככה עושים?! היום יש בני אדם רעים חטאים בזויים וכפויי טובה, וצריך להתרחק מהם.

32. היה חותם **צב"א**, ראשי תיבות **צבי אויירבך**. הוא כתב ספר על האשכול, והדפיס אותו עם הפירוש שלו "נחל אשכול".

33. פעם הייתי באוטובוס עם חכם מג'רב **רבי מערבי כהן ע"ה** (מאשדוד), ואמר לי **שארבעה ימים בשנה מתפללים מנחה גדולה: ערב שבת חנוכה**, כי אין הרבה זמן וצריך להדליק נרות חנוכה לפני נרות שבת. **ערב כיפור**, כי צריכים להכין סעודה מפסקת. **ערב פסח**, כי אח"כ מתעסקים באפיית המצה. **יום פורים**, בגלל ששותים יין.

34. וגם יש כמה פירושים במאמר הזה. **הרב זוין** (מועדים בהלכה שם) כותב שהיה חכם אחד שכל שנה מחדש פירוש חדש בזה. הוא הביא שם פירוש שהמלים "ארור המן" עולים בגימטריא חמש מאות ושתיים, וגם המלים "ברוך מרדכי" עולים חמש מאות ושתיים. וכשאדם שותה הרבה לא יכול לחשב את הגימטריא הזאת, שואלים אותו: כמה זה ארור המן? ועונה: חמש מאות וארבע, כמה זה ברוך מרדכי? ועונה: חמש מאות ועשר... איפה השכל שלך?! זו הכוונה "עד דלא ידע", שלא יידע לחשב את זה. (המגן אברהם סימן תרצ"ה סק"ג). ויש מפרשים שהיה פיט עם חרוזים שמסתיים פעם "ארור המן" ופעם "ברוך מרדכי" לסירוגין, ואדם שמבולבל קצת לא יודע איך לסיים ארור המן או ברוך מרדכי. (אבודרהם). זה כמו בסליחות בינים כיפור שאומרים פעם "שמע ה'" ופעם "סלח ה'", או מה שאומרים פעם "תסלח" ופעם "תמחול" ופעם "סלח ותמחול" ופעם "תמחול ותסלח". והרבה פעמים אדם מתבלבל וטועה בזה, אפילו שלא שותה יין... כי הוא עייף מהתענית.

ההגדה מתורגמת גם לערבית

והכל באותיות ברורות ומאירות עינים

בשורה טובה לשוחרי התורה והמצוות! הגדה של פסח "מגיד דבריו ליעקב"

מאת מרן רבי רחמים חי חויתה הכהן זצוק"ל
ומרן רבי רפאל כדיר צ'באן זצוק"ל

דיני חג הפסח, פרוש ההגדה ושיר השירים עם תרגום

בהגדה זו נדפס

גם שיר השירים עם תרגום

ופירושו של מורינו

הרב ראב"ד מקודש

רבי שאול הכהן זצוק"ל.

050-4174471 | 08-6727523

rahamim12@012.net.il

כוס תנחומין
לידידנו הגביר היקר אוהב תורה ולומדיה
ר' משה הדיף ה"ו
על פטירת אחותו נ"ע.
בנחמת ציון וירושלים תנחמו.
ישיבת כסא רחמים
ראש הישיבה רבנן ותלמידיהון

כבר פסק מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל (חזו"ט צמ"ח ק"ח)
 מעות מזוזצית השקל יש לתנם למוסדות תורה

מצוות "מחצית השקל"

לכבוד ידידי וקוראי העלון "בית נאמן"
 היו"ל על ידי מוסדותינו הקדושים "חכמת רחמים",
 שלום רב!

עלון "בית נאמן" אשר מאות אלפים נהנים ממנו מדי
 שבוע הוצאתו לאור והפצתו עולה לנו מדי חודש
 כשמונים אלף ₪ ללא גוזמא והביקוש הולך וגדל.

ועתה בהתקרב ימי הפורים יש בידכם להיות
 שותפים לחזק את בדק הבית בהחזקת מפעל ענק
 זה של תורה ואמונה

בנתינת "מחצית השקל"

למוסדותינו הקדושים בסך 20 ₪ לנפש ובזה הנכם
 מקיימים מצווה זו בהידור ותזכו לכל ברכות התורה.

ניתן לתרום בטלפון: 08-6727523

דרך הקישורית: <https://yhr.vp4.me/ils>

בעמדות נדרים פלוס הפרושות ברחבי הארץ.

הכו"ח בברכת כהנים
 חננאל כהן

"באחד באדר משימיעין על השקלים"
 (שקלים א, א, א)

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים
מתוך שיעוריו של סרן ראש הישיבה שלים"א
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גיליון 110

מה בתמונה?

ידע תדע

א. מחבר ספר **הלכות גדולות** בתקופת הגאונים, יש אומרים שהוא רב יהודאי גאון שחי בשנת ארבעת אלפים תקס"ד (לפני אלף וימאתים שנה) ויש אומרים שחברו רבי שמעון קירא שחי ארבעים שנה לפני כן. וכן כתב הרמב"ן. (גיליון 65 הערה 4).

ב. **רבי מנחם עזריה** (הרמ"ע) מפאנו היה מקבל ופוסק, וגם כתב שירים, והיה משלם בכל. וחבר **שו"ת הרמ"ע וספר עשרה מאמרות** ועוד. הוא נפטר באיטליה באותה שנה שנפטר רבי חיים ויטאל (שנת ש"פ). (גיליון 67 הערה 22).

ג. **בחוק לישראל**, למוד התנ"ך הוא מרבנו האר"י שאמר שאר"י כ"ל ללמוד כל יום סדר מסים, והוא היה נוהג לקרא פרשת השבוע מתוך ספר תורה, **ביום ראשון** היה קורא ששה פסוקים עם תרגום, **ביום שני** ארבעה פסוקים, **ביום שלישי** חמשה פסוקים, **ביום רביעי** ששה פסוקים, ו**ביום חמישי** חמשה פסוקים. ואותו דבר קוראים **בבבאי** ששה פסוקים מהפסוקה (ולפעמים יש חריגה מהפסוקה בפסוקים נוספים), אבל בזה לא כופלים את הפסוק פעמים, אלא רק בתורה קוראים שנים מקרא ואחד תרגום, אבל **בבבאי** קוראים פסוק אחד מקרא ואותו פסוק בתרגום. ואחר כך קוראים **כתובים** (ששה משלי ויהללים). וכל זה לוקח בסך הכל שתי דקות עד שלוש דקות, וזה **כל כך קל וחשוב מאד**. אחר כך בא **רבי יצחק ברוך** ממצרים (בשנת ת"ק), והוסיף **משנה וגמרא וזהר**. (והגמרא נבחרה במיוחד בקטעים מובנים, שכל אחד יכול להבין אותם עם רש"י). ואחר כך החיד"א הוסיף על זה גם **מוסר** וגם **הלכה**, וקרא לזה **"יוסף לחק"** (על פי הכתוב בסוף פרשת ויגש: ויגש אתה יוסף לחק). כי שמו של החיד"א "יוסף" והוא הוסיף על "חק לישראל" אז קרא לזה "יוסף לחק". וכל **הלמודים ביחד** שהם **שמונה למודים**, תורה ו**בבאי** ו**כתובים** ומשנה וגמרא וזהר ו**מוסר והלכה**, לוקחים עשר דקות. ודברים שתקנו החיד"א כל כך חביבים, והסגנון שלו מיוחד. (שם אותיות כח-ל).

הלכה נאמנה

יש מקלים לקרע גיר סואלט בשבת, אבל לא כדאי לעשות את זה, כי יש כמה ספקות ואסורים בזה. אמנם יש טעמים להתיר, אבל כל טעם לכשעצמו חלש. ובספר **שמירת שבת כהלכתה** (פרק כ"ט סעיף י"ט) כתב בשם **הרב אוריפר** זצ"ל (שהוא בעל פתח דהתרא חוק מאד), שפינון שהרבה אחרונים אוסרים לכן אין לעשות דבר כזה. בספר "כרם דל" (שהוא מתוך מדבש) פירש על התורה של חכם בשם **הרב דניאל לוי** מביא מספר אחד שאפשר לקרע גיר סואלט בשבת במקום של הנקבים [שפינון חתיכה לחתיכה]. והוא שלח **להרב חיים דוד הלוי** זצ"ל שאלה במקלה אחת: **"היתקבו!"**. לכן לא עושים דבר כזה. אלא צריך להכין מערב שבת. היום יש גרות מוכנים בשביל שבת, אבל לפעמים זה לא מספיק, ולכן טוב שאדם יכין מערב שבת את זה. ואם אדם הכין ולא הספיק לו או שנמצא במקום שאין לו אפשרות להכין **מרו הרב עובדיה** זצ"ל (שו"ת שער שמעון אחד חלק א' סוף סימן נ"ח) מתייר לקרע כלואחר ז', כלומר לא בפניו של הנקבים כי זה נחשב "מתקן". ויש אומרים שגינים אותו על הרצפה וימשה, אבל אין צורך בזה, אלא רק שלא יקרע בפניו הנקבים. אבל לכתחלה לא לעשות ככה, ואם אדם רוצה לנקות משהו, שלא יקרע גיר, אלא יקח מהניירות המוכנים. צריך להכין מערב שבת, ולשמור על השבת. (גיליון 149 אות י"ז).

למען תספר

"מי האישי החפץ חיים נצר לשונך מרע"

מרמה' (תהלים פרק ל"ד פסוקים י"ג-י"ד), אבל אמרת: מי יודע אם אחיה שנים רבות? או לי ה' נתן לי מעט שנים חס ונלילה, ואז אנשים יאמרו: 'הנה אתה לא דברת לשון הרע ולא הארכת ימים', איך אני יכול לדבר על זה?! לכן עכשו שהגעתי לגיל שמונים מגיע לי לעשות שמחה, כי התקיים בי הכתוב: 'מי האישי החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע וישפתיך מדבר מרמה', והוא חי תשעים ושלש שנים מינימום, ויש אומרים שחי מאה שנה ומעלה. ולכן אדם יזהר מלשון הרע וכל שכן משנאת חנם. (גיליון 54 אות י"ח הערה 18).

"וירא אלקים את האור כי טוב"

למה הוא לא בא ללון כאן? אמר לו: "אין לו כסף", שאל אותו: "איפה הוא נמצא?" ענהו רבי מאיר שהוא נמצא בבית הכנסת, שאל אותו: "איך קוראים לו?" אמר לו: "כי-טוב". הנה השוטה הזה ודפק על חלון בית הכנסת ועל הדלתות, וקרא בצעקות גדולות: "כי-טוב, כי-טוב", ואין קול ואין ענה ואין קשב (מלכים א' פרק י"ח פסוק כ"ט), אמר: פנארה כי-טוב הנה נרדם חזק, מה לעשות? חזר ואמר לרבי מאיר: "כי-טוב לא התעורר, מה נעשה לו?" אמר לו רבי מאיר: "אני מחכה לו כי אני לא הולך לבד". וכשהגיעה השעה שש - שש וחצי בבקר, רבי מאיר לקח את המזונדה ויצא, אמר לו בעל המלון: "רגע, איפה כי-טוב שלך?" אמר לו: "הוא הגיע כבר", שאל אותו: "איפה הוא?" אמר לו רבי מאיר: "כתוב: **וירא אלקים את האור כי טוב**" (בראשית פרק א' פסוק ד'), **ועכשו הגיע האור, וזה כי-טוב החבר שלי**, רצית להוציא אותי בחשך? השתגעתי?" איזו חכמה יש בספור הזה, איך הוא מצא את הדרך לצאת מהרשע הזה. (גיליון 13 אות כ"ז).

חיבה

צבא ללא חיילים
תשובה לחידה נמצאת בעלון תנוכה

תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שלוחה 21. (חיבה לציין שם וכתובת) אל לשלוח התשובות עד יום שני בערב

פתרון החידה מאילן קודמי: קטן שוגיע לחינוך, ואינו חייב מנצח: האנן רבי ישעיה ביק (ברלין) חיבר ספר "קטן שוגיע לחינוך" (על ספר החינוך). תוכן: אסף אליאסיאן נתיבות